

Riktlinjer för ledsagning och ledsagarservice

Antagna av KS april 2002 Reviderade av KF februari 2012

10.18 Ledsagning och ledsagarservice

Ledsagning och ledsagarservice innebär att en person med funktionsnedsättning får stöd av en följeslagare i samhället. Ledsagning kan ges som insats i form av ledsagarservice enligt 9 § 3 LSS och bistånd enligt 4 kap 1 § SoL. Gäller behovet en ledsagare under en pågående färdtjänstresa regleras rättigheten i färdtjänstlagen. Om behovet av ledsagare gäller under en resa med riksfärdtjänst regleras rättigheten i lagen om riksfärdtjänst. Ledsagning enligt SoL och ledsagarservice enligt LSS omfattas av stadens valfrihetssystem enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV).

Insatsen är avgiftsfri oavsett om den ges enligt SoL eller LSS, se tillämpningsanvisningar för avgifter till personer med funktionsnedsättning under 65 år på socialförvaltningens intranät <http://sot.intranat.stockholm.se/Pages/Documents.aspx?id=251699>.

10.18.1 Ledsagarservice enligt LSS

Ledsagarservice enligt LSS ges i syfte att underlätta för den enskilde att ha kontakter med andra och bryta den isolering som ofta blir följd av en omfattande funktionsnedsättning. Insatsen har karaktären av personlig service och anpassas efter de individuella behoven. Ledsagarservice är en insats knuten till aktiviteter utanför hemmet. Avsikten med insatsen är att ge möjlighet för den enskilde att delta i fritidsaktiviteter, i kulturlivet, besöka vänner eller bara promenera. Insatsen ska även tillgodose behov av ledsagning vid exempelvis sjukhusbesök. Det är även fullt möjligt att bevilja ledsagarservice för matinköp och bankärenden, om detta är ett led i att komma ut i samhället bland andra människor och bryta en isolering.

Ledsagarservice ska alltid vara individuellt utformad och ha karaktären av personlig service. Några generella ramar om högsta antal timmar per månad finns inte, utan det är det individuella behovet som avgör när insatsen ska ges och hur omfattande den ska vara. I utredningsfasen är det viktigt att skaffa en bild av behovet av ledsagarservice. Givetvis varierar behovet av ledsagarservice utifrån den enskildes intressen och aktiviteter. Det ska även beaktas att en yngre person ofta har ett större behov av att kunna delta i samhällslivet, och därmed ett större hjälpbehov än en person i hög ålder (RÅ 1999 ref. 54).

Önskemål vad gäller val av ledsagare, ska i möjligaste mån tillgodoses. I staden tillgodoses detta genom valfrihet vad gäller val av utförare enligt LOV. Insatsen ska utformas på sådant sätt att den är lättillgänglig och stärker den enskildes förmåga att leva ett självständigt liv. Vid behov inkluderar ledsagarservice hjälp med förflyttning, på- och avklädning, hjälp vid toalettbesök, samt måltidssituationer. Ledsagarservice är en social tjänst och några medicinska insatser kan inte tillhandahållas.

Avser ledsagarservicen barn och ungdomar med funktionsnedsättning ska det behov som går utöver vad som är normalt för ett barn i samma ålder utgöra grunden för bedömningen (se även kap 9.5.1 om föräldraansvar). T.ex. kan det anses ingå i ett normalt föräldraansvar att följa med på en nioårings biobesök medan ledsagare för ett biobesök för äldre ungdomar ska kunna beviljas om behov och rätt till insatsen föreligger i övrigt. I bedömningen ska hänsyn tas till att barnet/ungdomen ofta har behov att göra erfarenheter tillsammans med någon annan vuxen än sina föräldrar.

Om den enskilde omfattas av LSS och har behov av insatsen och behovet inte är tillgodosett har han eller hon rätt till ledsagarservice.

10.18.2 Ledsagning som bistånd enligt SoL

Utgångspunkten för den individuella bedömningen när det gäller ledsagning enligt SoL är att socialnämnden enligt 5 kap. 7 § SoL ska verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring ska kunna delta i samhällets gemenskap och leva som andra. Ledsagning kan för vissa personer vara en förutsättning för att kunna delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. Ledsagningen ska utformas så att det stärker den enskildes förmåga att leva ett självständigt liv och anpassas individuellt efter den enskildes behov.

Om den enskilde till följd av funktionsnedsättning inte själv kan tillgodoses behovet och inte kan få behovet tillgodosett på annat sätt har han eller hon rätt till ledsagning.

För personer som inte omfattas av LSS men har behov av ledsagarservice kan behovet tillgodoses med stöd av SoL. Bedömningen av ledsagning som bistånd enligt SoL ska inte innebära några begränsningar jämfört med ledsagarservice enligt LSS

10.18.3 Beslut om ledsagarservice och ledsagning

Om den enskilde omfattas av LSS fattas beslut enligt 9 § 3 LSS.

Om den enskilde inte omfattas av LSS fattas beslut enligt 4 kap. 1 § SoL.

Omfattningen av den beviljade insatsen ska som huvudregel anges i timmar per månad i beslutet.

Om den enskilde har personlig assistans enligt LSS eller assistansersättning enligt SFB ska ledsagarservice ingå i den personlig assistansen.

Insatsen är avgiftsfri oavsett om beslutet fattas enligt LSS eller SoL.

10.18.4 Omkostnader för ledsagare

Huvudregeln är att utföraren står för omkostnader för ledsagaren. I ersättningen till utförare av ledsagning som staden upphandlat enligt lagen om valfrihet (LOV) ingår ett schablonpåslag som är avsedd att användas av utföraren för att bekosta omkostnader för ledsagare.

Om den enskilde behöver ledsagning för ett ändamål som medför att omkostnaden för ledsagaren blir högre än vanligt, så ska den enskilde i förväg vända sig till biståndshandläggaren för godkännande. Ett riktmärke är om en enskild omkostnad överstiger ca 300 kronor. I dessa fall ska beställaren efter sitt godkännande ersätta *hela* omkostnaden. För att biståndshandläggaren ska kunna godkänna omkostnaden måste ändamålet med ledsagningen (t.ex. konsert) och den specifika omkostnaden (t.ex. ledsagarens biljett) framgå. Utföraren fakturerar beställaren för utlägg.

Den enskilde har rätt till ett särskilt beslut om detta.

10.18.5 Ledsagarservice och bostad med särskild service

I insatserna bostad med särskild service för barn-, ungdomar och vuxna (9 § 8 och 9 § 9 LSS) ingår fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter. Vid boende bostad med särskild service för barn och ungdom och i gruppboende för vuxna är huvudregeln att den enskildes hela behov ska tillgodoses genom personal i boendet. I boendeinsatsen ska det generellt sett finnas utrymme för individuellt anpassad ledsagning till olika aktiviteter och fritidssysselsättningar t.ex. genom att arbetsschema anpassas så att en brukare kan göra egna aktiviteter även på kvällstid och helger.

Regeringsrätten har dock ansett att det undantagsvis ska finnas möjlighet att få ledsagning genom extra beslut om ledsagarservice, som utförs av andra än gruppbestadens personal, om det finns särskilda skäl för detta och om behovet av individuell ledsagning inte rent faktiskt tillgodoses i boendet. Regeringsrätten (RÅ 1995 ref. 47) har t.ex. ansett att det förelåg särskilda skäl när den sökande var en ung kvinna som ville ha rätt att gå ut på stan utan att alltid ha personalen i gruppbestaden som ledsagare. Personer som bor i gruppbestad kan således ha rätt till insatser i form av ledsagarservice om han eller hon är i behov av utökad individuellt anpassad aktivitet.

Ansökningar om ledsagarservice som gör gällande att behovet av ledsagarservice rent faktiskt inte tillgodoses i en gruppbestad, ska *alltid* behandlas individuellt enligt gällande lagrum och dessa riktlinjer. Om behov rent faktiskt inte tillgodoses av gruppbestaden så har den enskilde rätt till ledsagarservice.

Utflyttad verksamhet innebär att boende i en gruppbestad och gruppbestadens personal vistas på en lägergård eller liknande. I planeringen och inför ett beslut om s.k. utflyttad verksamhet ingår att de boende alternativt de boendes företrädare ger sitt samtycke till den temporära verksamhetsförändringen, vilket ska dokumenteras i utförardokumentationen. Ibland önskar bara några personer i en gruppbestad utflyttad verksamhet. Vid dessa tillfällen ska gruppbestaden i stället erbjuda individuella lösningar såsom ledsagning.